

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Quis honor rebus ipsis Christo exhibitus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Vtrumque iunxit Euangelista, quia uterque Prophetam idem prædixit. Præcipua tamen pars ad Zachariam pertinet. Prophetam vero tantam admiratus humilitatem, *Ecce, inquit, rex tuus venit*, &c. Ex quo discere licet, non ridiculam pompam fuisse futuram, nisi oraculo prænuntiata fuisset. Nam Prophetam, cum nondum factum esset, cum nondum ipse eam enuntiasset, admiratus est supereminentem Dei clementiam, & immensas bonitatis diuitias, quod eo se demiserit, quo ne cuius quidem honestior detrudi se pateretur, ex magnitudine igitur mysterii processionem Prophetam æstimauit, non ex sua prædicatione: quocirca & hinc Caluini petulantia retunditur, cui illa historia sine illo condimento non sapit, at sanè absque illo condimento, & Isaia, & Zacharia sapiebat, & admiratione ingenti defixit, non quia ipsi ista præuiderent, sed quia Deus facturus erat.

§. 3. Iustinus Dialogo contra Tryphonem verbis Isaia probat etiam hereditatem dandam gentibus. *Genium vocatio.* *Et non sabbati-ent, neque circumcidantur, nec festos dies custodiant, omnino tamen hereditabunt sanctam Dei hereditatem.* Quod quidem non ex illis præcise verbis, sed toto textu intelligitur, agitur enim de gentium omnium salute.

Quod tamen ex illis præcise verbis non colligitur, sed toto contextu; nam de gentium vocatione agitur, quæ ut nouus pullus Dominum, postquam asinam deseruit, exceperunt.

§. 4. Paupertatem Christi Domini etiam Iudæorum Rabbini, aliquando cognouerunt. Nam post verba Zacharia subditur. *Et loquetur pacem gentibus, & Dominum eius à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad fines terre.* Rabbi Salomon de Messia interpretatur.

Iudai Christi diuinitatem agnoscunt. Verba eius: *Ecce Rex tuus veniet tibi.* Non potest hoc exponi, nisi de Rege Messia. Quia dictum est hic, *Et Dominum eius à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad fines terre.* Et non inuenimus talem Dominatorem, in domo secunda, hoc est, tempore secundi templi fuisse. Ex quibus aperte liquet, Regnum Messia spiritualiter intelligendum esse, cum regnum temporale, & paupertas simul esse non possint. Ad hoc etiam facit, quod Rabbi Moses Hadarlan in expositione Genesim, super illud 49. cap. eiusdem libri dictum, *ligans ad vitem pullum suum*, sic dicit, Cum venerit Messias in Ierusalem, ipse erit cingens Asinum suum, & equitabit, & super eum veniet in Ierusalem, ut ducat seipsum in paupertate, vel humilitate. Sicut scriptum est Zach. 9. cap. *Pauper & humilis equitans super asinum vel asinam.* Sequitur in libro Genesim ibidem, *Et ad palmitem filii mi asinam suam.* Quando enim veniet ad congregandum Israel. Sicut dictum est Zach. 10. *אֲשִׁירָה לָהֶם וְאֶבְרָם* Hoc est, *Sibilabo eis, & congregabo eos, quia redemi eos.* Tunc equitabit super filium asinae suae. Et sic dicit Zach. 9. cap. *Et super pullum filium asinarum.* Hæc traditio. Item in Beresith Rabba super illud Gen. 49. cap. scriptum, *Non recedet Sceptrum de Iuda*, cum cæteris, ita legitur, *Non recedet Sceptrum.* Hic est Rex Messias Filius Dauid, qui venturus est ad confringendum regnum in virga, vel cum virga. Sicut dictum est Psal. 2. *וְרוּעֵם בְּשֶׁבֶט בָּרוּךְ כְּבֹלֵי יוֹצֵר הַנִּפְצִים* i. *Confringes eos in virga, vel virga ferrea, & tanquam vas fragile propicies eos.* Sequitur, *Et scribe vel contritor de medio pedum eius.* Hic est etiam Rex Messias, qui venturus est ad conterendum gentes pedibus suis, quemadmodum dictum est Isa. 26. cap. *וְהָיָה כָּל הָרֶגֶל עָנִי* Hoc est, *conculcabit eam pes pedum pauperis.* Iste enim pauper est Messias, de quo dictum est Zach. 9. cap. *Pauper & equitans super asinam.*

Non potuit magis Christianè hoc regnum decla-

rari, verum Iudæorum animi toti auaritia, superbia, libidine deprauati Messiam expectabant, cuius potentia, & opibus suas cupiditates explerent, ideo duriora, sed honesta ferentem primum aspernati sunt, & deinde occiderunt. Imo non deficiunt olim ex Iudæis, qui Messiam tempore viuere non optabant, quod multa patienda amicis eius scirent. Deteriores illi erant Phariseis, qui eum ut regem magnificum, & opulentum expectabant; nam qualemcumque Messiam amabant tamen, at alii cum ex scripturis intelligerent, illi multa toleranda malebant ante eam vitam subduci, ne eius imperium portare cogerentur, miramur. Legitur in libro Zanedrin in capite Helet. Quod dixit R. Iehudi, non veniet filius Dauid, id est Messias, donec extenderit se regnum nequam, (id est Romanum iuxta R. Selomonis glossam) super Israel. Dixit R. Ghula, veniat Messias, & ego non videam eum. Dixit R. Iosef, veniat & vitam dignam sim, ut sedeam in vmbra caudæ asinae eius. Dixit R. Abbaye ad Rabba, Quæ est causa, ob quam non visum eum videre? nunquid propter passionem & tribulationem ipsius?]

Et paulo post: [Sic etiam dixit R. Iohanan etiam facies superioris & inferioris familiae. In hora enim qua dixit Deus Sanctus & Benedictus, Hi sunt operum meorum manuum. Et quomodo destruximus hos, propter istos? Dixit R. Papa, ad hoc est, quod dixerunt homines. Cucurrit bos, & cecidit, & substituerunt ei equum in stabulo. Hucusque traditio. Glossa autem R. Selomonis exponens exemplum postremo inductum, sic ait, Cum bos cuiusdam curaret, cecidit. Substituerunt ergo equum loco ipsius in stabulo. Quod an ea non fecisset Dominus bonus & equus, tantum enim diligebat bonum. Postquam autem curatus est bos, graue fuit ei, equum de stabulo expellere, & ibi bouem reponere. Ita facit Deus Sanctus & Benedictus. Quando enim casus Israelis contigit, dat Deus magnitudinem eorum gentibus mundi. Cum vero postea Israel ad penitentiam reuerteretur, durum est Deo perdere eos, sic Gentiles propter Israel.]

Fateatur itaque Messiam pro Iudæis gentes in gratiam substituturum. Quod iam dudum esse factum, experientia docuit.

VERSUS 8.

Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via: alij autem cadebant ramos de arboribus, & sternebant in via.

QUESTIO I.

Quis honor rebus ipsis Christo exhibitus?

§. 1. Affectu multitudinis honor pensandus est. Vestibus asinam sternunt, & pullum, ramos cadunt, & viam ornant; plurimi autem faciendum, quod ait, *plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via.* Luc. 19. 37. Turbam discipulorum fuisse ait, quod non strictè de Apostolis, aut septuaginta discipulis intelligendum est, sed de omnibus, qui eius doctrinam sequebantur. Magnus ille honor fuit, & nulli Monarchæ exhibitus, ut palliis viam sternerent prope vrbem, non defuisse preciosa pallia consentaneum est credere, multis ex principibus in eum credentibus. Iehu cum ad regnum eueheretur Sodales ex palliis thronum fecerunt 4. Reg. 9. Caronis abeuntis pedibus mi-

na, salua obiecto. Syri contrahunt, הושיעה vel
הושעא hoshchaghna, vel oschaghna. Sumpta sunt
potro verba, vt docet Hicronymus ad Damascum,
Epist. 145. ex Psalmō 117. v. 25. illum enim crebro ite-
rabant Psalmum, Hebræa sic habent אלהים ייחיה
אלהים ייחיה הושיע נא אלהים הושיע נא אלהים
Hoshigha, notandum ה finale esse paragogicum.
Non igitur à vero omnino abiit Augustinus, cum
dictionem illam, quæ ex interiectione, & alia com-
posita est, et partes interiectionis agere potest,
dixit esse interiectionem. Quod pro reuerentia tan-
ti doctoris monere volui, quem multi carpunt, nemo
aquauit.

Quis verborum honor Christo delatus?

Ceperunt omnes gaudentes laudare Deum voce magna: clamant autem: *O sanna.* ωσωννά. Quid sit O-sanna, non est tam facile exponere etiam Syriacè, & Hebraicè gnatis, quam sibi nonnulli persuadent.

Osanna in excelsis, quidam interpretantur *ab excelsis*, Apud Lucam: *Pax in caelis, & gloria in excelsis*, Marcus, *Benedictum, quod venit regnum patris nostri David*. Pro *Ὡλοζηνός*, quidam habent *Διολοζίδος*, nulla mutatione sensus.

§. 3. Maior est ipsa in re difficultas; ad quem scilicet oratio illa dirigatur, cui supplicent, pro quo rogent. Salutem omnes possunt, cum dicant *Osanna*, sed an sibi; an Christo? controuersum est. Multi enim existimant Deum rogarı, vt Christum regem & Messiam conseruet, alii Christum rogarı, vt turbas seruet. Hoc sensu interpretantur Iren. l. 4. aduersus hæres. cap. 24. Orig. tract. 15. in Matth. Hilar. can. 17. Ambrosi. in cap. 19. Lucae. E contrario multis placuit diuersa expositio; nempe à Deo peti, vt Christum conseruet, ita Cantipratensis. Insenius, Geneb. Psalm. 117. Claudius, Hentenius, Maldonatus. Argumenta multa adferunt. Verba Psalmi, quæ turba toties iterat, sciebat soli Deo cani solita, & à Dauide cantata, at Christum Deum esse nondum sciebat: non igitur illi tribuit, quod soli diuinæ maiestatis conuenire credebat.

Deinde benedictum appellat, non quasi ipse Dominus sit, sed qui venit in nomine Domini. A Deo igitur Christum suum fide adhuc imperfecta distinguunt.

Tertio, Non alio sensu verba plebs usurpauit, quam ipse Dauid; ille à Deo, à Iehoua salutem, non ab eo, qui venit in nomine Domini petit.

Quarto. Constructio, & sensus verborum hanc interpretationem exigit. Quis enim sensus esse potest: *Osanna filio David*, nisi salutem precantium filio David? Et *Osanna in altissimis*, periturus salus in cælo, & à Deo, non à filio David, qui non erat in cælo, secundum humanitatem, nec ipsi diuinitatem eius cognoscebant, ut peream in altissimis esse crederent.

S. 4. Non tamen argumenta hæc, quod videntur, efficiunt, pleraque retorqueri facile possunt. Verba à Davide ad Deum referuntur, plebs Christum esse Deum nesciebat. Respondeo. Verbum saluandi Christo conuenire, qui ideo Hebræis יהושע & Syris ישוע Ieschugh dicebatur. Non igitur mirum est, si clamar turba: *Salua obsecro Saluator.* Nomen Iesu notum erat omnibus, clamant enim passim, *Iesu fili David miserere mei.* Nec soli Deo saluandi verbum conuenit, nisi vt primo auctori, alii quoque, vt cause administræ, saluabant. 4. Reg. 6. 27. clamar mulier חַיִּיזָה אֲרָוִי חַיִּיזָה, *Salua me Domine mi Rex.* & ille. *Non: saluet te Dominus.* בְּרַחֲן אֲרֻשִׁיכֶם. *Vnde te saluam?* Non negat ille regum esse saluare suos, cum tot iudices & reges dicantur saluasse Isaaclem, sed negat sibi quicquam superesse, quo saluet, nec de area, nec de torculari. Attamen esto soli Deo salutem tribuant Israelite, non omnes Messiam Deum esse ignorabant. Iam enim ex disputationibus illius cum ludæis constabat, improbos ideo Christum execra-

Quem ad-
orent.

Christo
acclamāt.
eum erat.

*Quaquam ô, sed superent, quibus hoc Neptune
dedisti.*

Verbum Hebræum vt dixi חושיעה Hoschiagh-